

DESITJOS I NECESSITATS

NOVES INCORPORACIONS A LA COL·LECCIÓ MACBA

EXPOSICIÓ A PARTIR DEL 18 DE JUNY DE 2015

In memoriam Richard Hamilton (1922-2011)

Un museu és la suma de molts esdeveniments, materials i intel·lectuals, individuals i col·lectius, que transformen iniciatives i actes en elements propis del bé comú. Dos dels principals pilars materials del Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA) són la seva ubicació física a la plaça dels Àngels, amb l'edifici Meier com a seu principal, d'una banda, i les seves col·leccions d'obres d'art i documentació d'una altra. Una col·lecció d'art contemporani dedicada a l'interès públic s'ha d'alimentar constantment: mai no és acabada, mai no s'esgota i és infinitament imperfecta. L'exposició *Desitjos i necessitats* presenta adquisicions realitzades en els últims tres anys, juntament amb obres que ja pertanyien al MACBA, i és un exemple de la constància i continuïtat en l'augment del patrimoni del Museu.

En els últims sis anys, les exposicions de la Col·lecció MACBA han estat organitzades entorn de narracions específiques o dramàtiques concretes. *Temps com a matèria* (2009) investigava la transformació del temps de condició de la percepció humana en matèria primera de creació artística; *Modern i present* (2011) s'iniciava en la consolidació estètica de la modernitat a casa nostra i n'investigava les evolucions i contrastos locals i internacionals; *Volum* (2011-2012) posava de manifest una de les facetes de la desmaterialització de l'art del nostre temps, des del volum físic de l'escultura fins al volum sonor de la veu humana; *Episodis crítics*

John Baldessari, *Nan i rinoceront (amb una ombra llarga i negra) amb una història anomenada xai*, 1989 (2013). Col·lecció MACBA. Fundació MACBA. © John Baldessari, 2015. Vista d'un fragment de la instal·lació a la Marian Goodman Gallery, Nova York, 27 de juny-23 d'agost, 2013. Cortesia de l'artista i de Marian Goodman Gallery. Foto: Ellen Page Wilson

(2012-2013) interrogava les diverses accepcions de la noció de crisi des de diverses generacions d'artistes i llenguatges plàstics; i *L'herència immaterial* (2014-2015) explorava les confrontacions culturals i els episodis de ruptura en l'àmbit de les pràctiques de l'art de finals dels anys setanta i durant els vuitanta. *Desitjos i necessitats* trenca virtualment aquesta tradició per centrar l'atenció en grups d'obres, escenaris no necessàriament connectats entre si. En aquest sentit, *Desitjos i necessitats* pot concloure un capítol de la vida del Museu i de la seva col·lecció tot proposant camins d'evolució futura.

Què és contemporani? La pregunta ha suscitat, en els últims deu anys, una amplíssima bibliografia amb nombrosos debats. L'elogi del present, que els mitjans de comunicació de masses enalteixen i les cases de subhasta celebren com a àmbit privilegiat de negoci, sembla voler esborrar el paper de la història, i situar el passat recent en la regió incòmoda del que no es deixa valorar. I el museu, tradicionalment, és el lloc de la valoració, del judici artístic, de les jerarquies, fins i tot de l'exclusió, termes tan poc atractius avui. El MACBA ha estat un gran laboratori on posar en qüestió tantes idees rebudes, tantes convencions establertes, i proposar perspectives de percepció i apreciació del que ens és propi i del que compartim amb els altres.

Tot art ha estat contemporani. La inscripció de les pràctiques artístiques al llarg de la història les situava dins de les relacions de clientelisme entre

artistes i poderosos. Des del segle XIX, i sobretot al llarg de la segona meitat del segle XX, l'artista busca altres maneres de vehicular els seus missatges, de situar-los al món. Nous canals de transmissió amb els públics, massius i anònims, es creen en la forma de museus d'art modern i, des dels anys setanta, d'art contemporani. Perquè el que anomenem *art contemporani* té poc més de cent anys d'història i els museus que hi estan dedicats, no gaire més de mig segle. Els museus d'art contemporani són, majoritàriament, institucions que cristal·litzen al cor de les urbs modernes i aquest caràcter ciutadà els defineix. Són com biblioteques que posen a l'abast de l'usuari experiències d'aprenentatge i de plaer, d'emoció i d'intercanvi amb els altres, a l'entorn de les coses que fa l'art.

El MACBA basa la seva identitat en els trencaments i innovacions de la segona meitat del segle XX represos per les avantguardes actuals, i ofereix una lectura de les seves evolucions fins avui. No institucionalitza l'art per adormir-ne la capacitat de canvi, sinó que n'adquireix les condicions d'inestabilitat i reinvenió permanent dels seus valors; no defensa una definició estàtica de la bellesa, sinó que posa obres i cossos en moviment perpetu. Perquè, contràriament a la idea tradicional de museu, el d'art contemporani no produeix canons estables. L'art del nostre temps és viu i canvia molt de pressa, com canvia el món mateix i els seus habitants. Cada generació, com la nostra, necessita reescriure les narracions que ens posen en contacte amb el passat i ens permeten imaginar el futur.

El MACBA és un museu molt ben posicionat per llegir el canvi del segle XX al segle XXI i per innovar des de la perspectiva d'un laboratori viu. Lluny de la convenció del museu enciclopèdic, que ofereix una lectura cronològica de la història –com si l'art evolucionés linealment–, el MACBA ha construït una tradició pròpia. Quan allò que és contemporani ja no s'explica a través «d'ismes» o de tendències i moviments, sembla que ja no ens preguntem què és i per a què és l'art contemporani. Com diuen autors que recentment s'han fet les mateixes preguntes, «ningú no està orgullós de ser “contemporani”, i ningú no n'està tampoc avergonyit».¹

Aquesta és una mostra conseqüent amb la tradició del Museu, per bé que les adquisicions responen a línies d'interès que s'han cultivat al llarg dels últims

sis anys. Una col·lecció és un plat de cocció lenta. La Col·lecció MACBA s'alimenta en gran mesura del programa d'exposicions temporals del Museu, amb les quals estableix el primer nivell de coherència. Un artista ens connecta amb un altre artista; una obra ens condueix a una altra obra. Hi ha fils invisibles que teixeixen tradició i ruptura, constància i innovació sobtada, repetició i invenció. La mostra vol ser trencadora per obrir portes i suscitar nous interessos, altres gramàtiques i àmbits d'experiència que distingeixin el MACBA i Barcelona com a capçaleres en la producció estètica i discursiva en i amb les arts.

Desitjos i necessitats s'articula entorn d'una sèrie de capítols que recorren un ampli ventall cronològic: des de principis de la dècada de 1950 fins avui. La Col·lecció MACBA ha incorporat obres de característiques molt diverses: des dels nostres «clàssics» de l'art contemporani –la pintura abstracta dels anys cinquanta i seixanta, on cal situar l'obra d'Esteban Vicente, i l'abstracció racional i no expressionista, d'inspiració matemàtica o minimalista, on s'inscriuen els treballs d'Esther Ferrer o Néstor Sanmiguel– fins a obres significatives d'artistes centrals en el discurs construït pel Museu durant les últimes dècades, com són Richard Hamilton o John Baldessari. S'ha atès igualment a les noves veus de l'art que es fa a casa nostra, com ara Mireia Sallarès o Patricia Dauder, i les d'artistes consagrats com ara Dora García o Francesc Abad. La creativitat del nord de l'Àfrica i d'Orient Mitjà ens aporta obres d'artistes com ara Younès Rahmoun, Sigalit Landau o Walid Raad.

¹Aranda, J.; Kuan Wood, B.; Vidockle, A. (eds.): «What is Contemporary Art? An Introduction», dins *What is Contemporary Art?*, E-flux journal, Sternberg Press, Nova York, 2010, p. 6.

La fascinació que l'eficàcia i l'elegància de la innovació científica han exercit sobre l'art modern queda ben reflectida en la conjunció de les obres de Richard Hamilton i João Maria Gusmão + Pedro Paiva, encara que siguin distants en el temps i amb estètiques llunyanes.

L'accés de les persones al treball ha experimentat canvis profunds en els últims deu anys. La precarietat laboral, la inseguretat salarial i la fragilitat de la continuïtat de les contractacions fan que la idea de plena ocupació o «d'una feina per a tota la vida» s'hagi convertit en un fantasma del passat. Incorporacions recents d'artistes d'avui il·lustren diversos aspectes dels canvis socials i culturals que l'economia global imprimeix en la nostra societat. Octavi Comeron i Marc Pataut reflexionen sobre la centralitat de la indústria automobilística en les nostres economies i sobre certes formes de treball que ja només poden ser documentades com a rituals en plena evolució o sistemes productius del passat.

John Baldessari és un dels creadors vius més influents en l'art dels nostres dies. Mestre de diverses generacions d'artistes, Baldessari és l'autor d'una monumental instal·lació realitzada l'any 1989 a propòsit de la seva primera exposició a Espanya. Inspirant-se en motius de Francisco de Goya, Baldessari actualitza nocions de l'absurd que tipifiquen les nostres relacions amb objectes, imatges i valors. Al costat de Baldessari hi hem reunit, de nou, una sèrie d'artistes «clàssics» del MACBA com ara Marcel Broodthaers, Öyvind Fahlström, Joan Brossa i Dieter Roth, que componen un univers estètic que identifica el Museu: les avantguardes de la segona meitat del segle XX redefeixen la manera com es fa l'art i com el percebem.

Una de les condicions de l'art de qualsevol època és la seva confrontació amb la història, amb els processos pels quals els esdeveniments adquireixen significat col·lectiu. Els processos d'erecció de monuments – les fites amb què els esdeveniments queden inscrits en el paisatge– estan habitualment determinats des dels poders que ens governen. L'artista, sovint al servei del poder, sovint centrat en l'erosió d'aquest poder, en llegeix els codis de formació i n'estableix els mecanismes de deconstrucció o, senzillament, d'obsolescència. Així, el libanès Ali Cherri ens proposa un collage mediàtic que sembla premonitori del destí de l'actual dinastia

a Síria. L'algerià Oussama Tabti construeix un dispositiu que li permet de representar, a través d'un objecte trobat, un període recent de la història del seu país que pateix un severíssim tabú: els anys de terrorisme/guerra civil que varen seguir el cop d'estat de 1992 fins a l'any 1999.

Daniela Ortiz + Xose Quiroga proposen un recorregut pels carrers de Barcelona per identificar-hi els monuments i edificis que celebren el passat colonial i esclavista de la nostra ciutat. L'artista egípcia Iman Issa desmunta monuments en record d'individus que no coneixem i que han esdevingut categories abstractes. L'artista libanès Walid Raad presenta un fragment de la recerca de llarga durada *Furgar sobre coses que jo, potser, rebutjaria: Índex XXVI – Vermell*, que interroga l'absència d'una història escrita de l'art modern en el món àrab. Aquest buit fa que els artistes es converteixin en fantasmes que suren en el temps i en l'espai com si fossin productes d'una al·lucinació.

El paper de la fotografia en l'art contemporani és absolutament central, des de la seva diversitat conceptual i material. Allan Sekula n'és un dels autors més rellevants i influents de la segona meitat del segle XX. El 2013, poc abans de la mort de l'artista, el MACBA va incorporar una obra decisiva de la seva carrera que parla de la inusual relació entre paisatge (lloc), gent, història i política. Jorge Ribalta, en aquest context, observa els rituals socials de la història recent de Barcelona en relació amb les categories històriques de l'art per traçar-ne les tensions invisibles.

Allan Sekula, *Oracions pels americans (I)*, 1999-2004. Col·lecció MACBA. Fundació MACBA. Obra adquirida gràcies a David Armengol © The Estate of Allan Sekula, 2015. Cortesia de The Estate of Allan Sekula

El títol d'aquesta presentació de la Col·lecció MACBA s'inspira en *Alguns objectes de diseg*, l'obra de Lawrence Weiner que presideix, des de 2009, l'atri de l'edifici Meier. Aquest espai comença a funcionar com a pòrtic o porxo entre el Museu i la plaça dels Àngels i articularà aviat un dels museus més urbans. L'obra de Weiner ens avisa i ens convida a relativitzar nocions com ara els valors que acordem a la propietat i la fragilitat de la vida i tot el que ens envolta, quan ens veiem sotmesos als efectes de les «forces majors» que semblen actuar en el nostre món.

Desitjos i necessitats està dedicada a la memòria de Richard Hamilton, un dels artistes cabdals per entendre l'art del segle XX i, probablement, d'una gran part del segle XXI. Hamilton va estar a l'origen de la invenció del terme «pop art» a mitjans dels anys cinquanta. Gran amic del MACBA, va passar llargues estades a Cadaqués, on, a través de l'amistat amb Marcel Duchamp i amb Lanfranco Bombelli, va atreure nombrosos membres de les avantguardes internacionals a casa nostra, i va crear així el vincle amb artistes de l'escena local.

Bartomeu Marí
Director del MACBA i comissari de l'exposició

Informació sobre la Col·lecció i

l'app «MACBA a través»
Descarrega i experimenta una visita diferent al Museu amb la nostra aplicació de realitat augmentada. L'aplicació inclou informació bàsica d'accés al Museu, les exposicions, l'agenda d'activitats i informació multimèdia sobre algunes obres de la Col·lecció MACBA. També et convidem a descobrir el MACBA a través de les parets. Quan trobis les icones en forma d'ull, escaneja-les, pot obrir-se un món per explorar.

Descarrega l'app aquí
o a www.macba.cat/app.

Disponible per a:

La veu dels artistes de la Col·lecció MACBA a Ràdio Web MACBA

La sèrie FONS ÀUDIO posa veu a obres de la Col·lecció a partir de converses amb artistes. Per a aquesta presentació oferim una selecció especial de programes que pots escoltar aquí:

rwm.macba.cat

Informació sobre les activitats relacionades amb l'exposició a www.macba.cat.

Visites guiades diàries

(incloses en l'entrada)
Consulteu horaris i idiomes a www.macba.cat.

Horaris

Feiners, d'11 a 19.30 h
(del 25 juny al 24 setembre, fins a les 20 h)
Dissabtes, de 10 a 21 h
Diumenges i festius, de 10 a 15 h
Dimarts no festius, tancat
Dilluns, obert

Exposició organitzada i produïda pel Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA).

Patrocinador d'accessibilitat:

Mitjans col·laboradors:

Segueix-nos:

#Col·leccióMACBA

Museu d'Art Contemporani de Barcelona

Plaça dels Àngels, 1
08001 Barcelona
www.macba.cat.